

Duitse oorlogsmisdaden in Balen - september 1944 -

OP 11 9-1944, WERDEN DOOR DE TERUG-
TREKKENDE DUITSE 44 TROEPEN, TIEN
WEERLOZE MANNEN VAN SCHOOR-
HIEDE-BALEN ONSCHULDIG NEERGE-
KOGELD. ACHT WERDEN GEDOOD. -
GOD AAN/AARDE HUN OFFER.
DE TWEE ANDERE KONDEN, ALHOE-
WEL ZWAAR GEWOND, UIT DE KUIL
DOOR DE DUITSE REEDS MET
AARDE BEDEKT OPSTAAN.
ZIJ ZIJN DE LEVENDE GETUIGEN VAN HET
OFFER GEBRACHT VOOR
BALENS
BEVRUJDING.

De feiten - Het onderzoek

Kamiel Mertens

Studium Generale vzw

Mertens Kamiel: “Duitse oorlogsmisdaden in Balen, september 1944 – De feiten – Het onderzoek”; Studium Generale vzw, Balen, 2012; 105 pp; formaat A4, illustraties z-w; softcover gelijmd; ISBN 978-90-76967-45-5.

Te koop vanaf 15 september 2012, **prijs 19 €** (+ eventueel **4 € verzending** België)
-**hetzij** tegen contante betaling op het adres van de vzw: Kamiel Mertens, Holven 11 – 2490 Balen, tel 014-81.33.75 (kamiel.mertens@skynet.be),
-**hetzij** door overschrijving van **19 + 4 €** op rekening Argenta **BE72.9730.6004.1216** van Studium Generale vzw. (*In de mededeling: uw naam en adres + “Oorlogsmisdaden”*)
Verzending buitenland: prijs bevragen. De kopers die ter plaatse afhalen ontvangen een reproductie van de gedenkplaat die in 1944-45 in Balen werd verspreid, vergroot tot formaat A3 (kan niet verzonden worden).

Voor meer informatie over dit boek en over de andere uitgaven van onze vzw, zie www.studiumgeneralevzw.be.

Inhoud

Inleiding

H.0. Situering op de tijdsbalk

H.0.1. Kalendarium van de Tweede Wereldoorlog

H.0.2. De Tweede Wereldoorlog in grote lijnen – sporen in de Kempen

H.1.- Het oorlogsdrama in Balen, september 1944

H.1.1. De militaire toestand – het frontgebied.

H.1.2. Wat gebeurde er op maandag 11.09.1944 in Schoorheide?.

Extra: Situatieplan Balen-Schoorheide – september 1944

H.1.3. De slachtoffers van 11.09.1944 in Schoorheide.

H.1.4. Een overlevende getuigt: Victor Gypen.

H.1.4.1. In de frontlijn

H.1.4.2. Inkwartiering en een aanslag

H.1.4.3. Represaille

H.1.4.4. Levend in een massagraf

H.1.4.5. Als een blinde mol

H.1.4.6. Op een stootkar naar het gasthuis van Balen

H.1.4.7. Slot

H.1.5. Getuigenis van verpleegster Mina Hus (redster).

H.1.6. Andere getuigenissen (interviews 2004)

H.1.6.1. Getuigenis van Jules Ruymaekers (broer)

H.1.6.2. Getuigenis van Maria Gypen (dochter)

H.1.6.3. Getuigenis van René Geuens (zoon)

H.1.6.4. Getuigenis anoniem

H.1.7. Berichtgeving in de pers

H.1.8. Het onderzoek naar de daders in 1944

Extra: Uitsnede plan Balen

H.2. Wie waren de daders van de septembermoorden in Balen anno 1944?

(stand van zaken, 68 jaar na de feiten)

H.2.1. Het onderzoek door politiecommissaris Eduard Vos

H.2.2. Het onderzoek door Britse officieren

H.2.3. Het onderzoek door de Belgische Staatsveiligheid

Nieuw onderzoek naar oude politie-verbalen

H.2.4. Geheim rapport “Oorlogsmisdaden in de Limburgsche Kempen”

H.2.4.1. De moorden te Balen-Neet

Tussentijds: mijn bedenkingen

H.2.4.2. De moorden te Meerhout en Olmen

Excursie: Wie was F.A. Freiherr von der Heydte?

Het “Führerbefehl”

Algemeen besluit

Bijlagen

B1. Het Nürnberg-proces tegen de hoofdschuldigen v.d. 2de WO

B2. Beknopte bibliografie

Over het boek

In Balen waren de oorlogsjaren relatief onbloedig voorbijgegaan, maar in september 1944 liep de spanning op, niet in het minst door de verhevigde acties van de verzetsbewegingen en de represailles door de Duitsers die daarop volgden.

Op 6 september 1944 was er op de Markt een confrontatie tussen enkele leden van de “Witte Brigade” per fiets en enkele Duitse militairen per auto die mekaar toevallig tegenkwamen. Na die clash werden Duitse troepen uit Mol naar Balen gezonden om orde op zaken te stellen. Het eerste onschuldige slachtoffer daarvan was Rikske Segers die in de Vaartstraat doodgeschoten werd.

Enkele dagen nadien, 9 september, werden twee jongemannen uit Mol, die per fiets van de Lieven Heerstraat op weg waren naar Rosselaar, op de Langvennen aangehouden omdat ze een korf met duiven bij zich hadden. Zij werden hardhandig verhoord, gemarteld en doodgeschoten. Hun lijken werden achteloos in Schoor gedropt.

Op maandag 11 september werden alle inwoners van Balen gesommeerd hun huizen te verlaten en het dorp te ontruimen, want het voortdurend wisselende front raakte onze gemeente. Verschillende Duitse troepen stonden opgesteld in Hoolst, Schoor, Schoorheide tot aan de grens met Leopoldsburg. In de Malou stonden ondermeer verschillende 88mm-kanonnen verdoken opgesteld. De manschappen waren ingekwartierd bij de mensen van de wijk. De inwoners van Schoorheide waren om een of andere reden niet op de hoogte van het ontruimingsbevel. In de vooravond valt een troep jonge Duitse soldaten (SS?) binnen in enkele woningen en ze dwingen 10 mannen naar de Antverpialaan te marcheren. Daar worden ze gedwongen hun graf te graven en worden vervolgens afgemaakt met machinegeweren en pistolen.

Wonderlijk toeval of slordige haast bij de Duitsers? Twee van de tien: Nand Ruymaekers en Toor Gypen zijn niet dood, maar wel zwaar gekwetst, want geraakt door meerdere kogels. Als de Duitsers verdwenen zijn en de avond gevallen, kruipen Toor en Nand uit hun graf en slepen zich naar een hoeve in de buurt. Dankzij de onverschrokken moed van twee jonge Balense vroedvrouwen-verpleegsters komen zij de volgende dag terecht in het gasthuis van Balen. Huisdokter Kemps dient hen daar de eerste levensreddende zorgen toe.

Twee dagen na de feiten, 13 september 1944, is Balen verlost van de Duitsers en worden de twee zwaar gewonde mannen naar het ziekenhuis van Mol overgebracht. Zij herstellen beiden en vertellen hun ijzingwekkende verhaal nadien tot in lengte van jaren.

De zoektocht naar de daders van die oorlogsmisdaden werd gevoerd door diverse instanties: eerst de Balense commissaris van politie E. Vos en de rijkswacht, vervolgens door de Belgische militaire missie bij het Engelse leger, door officieren van Civil Affairs en tenslotte door commissarissen van de Belgische Staatsveiligheid. Het nooit-gepubliceerde rapport van de

Commissie van Onderzoek naar Oorlogsmisdaden wijst de commandeur van het 6de F.J.Regiment aan als verantwoordelijk voor het bloedbad, maar die conclusie is onvoldoende bewezen.

Over de auteur

Kamiel Mertens, zie in het auteursbestand.